

Akadēmiskās jaunatnes uzdevumi

Rektora runa, universitātes jaunam mācības gadam sākoties

Āpsveicu jūs ar sekmīgi izturētiem pārbaudījumiem, kuŗu rezultātā jūs esat ieguvuši tiesības turpināt savu izglītību Latvijas universitātē. Jūsu turpmākā dzīves ceļā jums ne vienreiz vien būs jāiztur vēl grūtākas sacensības un tādēļ jūs varat ar dziļu pateicību atcerēties tos, kas jums jau no bērnu dienām deva fiziskos un garīgos spēkus dzīves cīņām.

Es ceru, ka jūs ikviens būsit izvēlējušies to nozari, kuŗa pēc rūpīgas pārbaudes atbilst jūsu pašu gribai, spējam un tieksmei, apzinādamies, ka sekmes studijās un personīga laime un labsajūta dzīvē ir atkarīgas no tā, cik iemīlota ir izvēlētais darba lauks. Jūsu gaitas bez prieka par padarīto un vēl darāmo ir bez svētības. Jūs šeit gaida neatlaidīgs darbs, jo tikai tas var dot iecerēto aroda izglītību visā pilnībā un gatavot Latvijas vajadzībām darbiniekus ar augstāko izglītību, un tikai tas var vingrināt jūsu spējas nākošiem uzdevumiem mūsu valsts un tautas dzīvē.

Sistematiski un kārtīgi strādājot, jūs savas studijas varat beigt bez pārpūlēšanās, paredzētos laika sprīžos, atliecinot arī laiku iepazīties ar citiem nepieciešamiem uzdevumiem, bez kuŗiem jūs kā inteliģenti atbildīgi valsts un sabiedriski darbinieki nākotnē nevarēsīt iztikēt.

Es nekavēšos pie jūsu speciāliem uzdevumiem, kas saistīti ar jūsu darbu dažādās fakultātēs, bet gribu vērst jūsu uzmanību uz šķietamām pretrunām, kuŗas izskan beidzamos gados.

No vienas puses mēs runājam par inteliģences pārprodukciju, bet no otras mēs dzirdam, ka valstī ir speciālistu un piemērotu spējīgu darbinieku trūkums. Šis pretrunas ir tikai liels pārpratums. Vārds pārprodukcija mums skaidri pasaka, ka daļa inteliģences pēc savas izglītības beigšanas it kā neatrod piemērotas nodarbošanās. Ar to tad arī rodas pārpratumu virkne un sākas pretrunu noskaidrošanās. Liela mūsu sabiedrības daļa pieskaita inteliģencei gandrīz ikvienu, kas kādu skolu beidzis, un bieži vien šinī inteliģencē ierindo pats sevi ikkatrs, kas ieguvis vidusskolas vai pat pamatskolas apliecību un sagaida, ka valdības un sabiedrības pienākums ir gādāt par piemērotu vietu. Vēl plašākas prasības piemērota darba ierādīšanai uzstāda universitāti beigušie un pat tie nebeigušie, kas tanī nejauci iekļuvuši un vai nu ar savām nepietiekošām gara spējam, vai arī ar savu vājo raksturu universitāti vērtīgi dažus gadus apgrūtinājuši, atņemdami vietu spējīgākiem un vērtīgākiem. Es domāju, mēs visi būsim vienis prātis, ka universitātes diploms un tāpat arī vidusskolas un pamat-

skolas apliecības vien nav pietiekošas inteliģences pazīmes.

Mums ir daudz skaistu piemēru mūsu latviešu lauku cilvēkos un pilsēniekos, kuŗi ļoti bieži bez jebkādas skolas izglītības ar savu, no dabas doto inteliģenci var bieži noderēt par pamācošu priekšzīmi augstskolu beigušiem. Bet sarežģītākos dzīves apstākļos nepietiek ar dabas balvu vien. Tur mēs sagaidām no inteliģenta cilvēka, lai tas spētu uztvert visas dažādās dzīves parādības, tās novērtēt un izmantot. Lai to varētu — iedzimtā inteliģence jāpapildina ar zināšanu iegūšanu un gara vingrinājumu, kas vienīgi panākams ar neatlaidīgu sistematisku darbu.

Jā jūs to ņemsit vērā savā studiju laikā, tad jums vēlāk nebūs jādzird pārmetumi, ka mūsu inteliģence nav pietiekoši labi sagatavota mūsu dzīves apstākļiem.

Aizmirstiēt nostāstus par bijušās Krievijas un topošās Latvijas laikiem, toreizējos apstākļus, kad daudzām iestādēm trūka darbinieku un tanīs uzņēma visus ar augstskolas diplomu. Aizmirstiēt to, ka labi sakari un partijas kartiņas nozīmēja vairāk kā spējas un inteliģence. Bet neaizmirstiēt, ka visā pasaulē ir notikusi vērtību pārvērtēšana un

atjaunotā Latvijā ir visi ceļi brīvi tam, kas ar savām spējam, krietnumu, godīgumu un darba prieku grib dalību ņemt mūsu tēvlīgas labklājības veicināšanā.

Jums jāzin, ka cilvēka vērtēšana pēc viņa materiālā stāvokļa, pēc viņa piederības kādai sabiedrības šķirai u. t. t. tagad izbeidzas un tā vietā stājas viņa spējas. Tādēļ cenšaties jūsu dzīvi tā izveidot, ka tās mērķis nav iegūt diplomu, kas agrāk solīja labi atalgotu vietu un vieglu dzīvi. Krājiet zināšanas jūsu nākotnes darbam, vingriniet savu dzīves uzdevumu atrisināšanai un izkopjiet rakstura stingrību, lai varētu parvarēt dzīves pārbaudījumus.

Pūlaties izprast mūsu jaunā laikmeta uzdevumus un vienības garu un toptiet tā cienīgi darba darītāji un turpinātāji. Tad jūs būsit izpildījuši tās prasības, ko uzstāda mūsu inteliģencei un atradīsiet sev piemērotu vietu ne jau izlutinātai vieglai dzīvei, bet interesantu, plašu, atbildīgu un svētīgu darba lauku. Mūsu jaunajā un atjau-

notā Latvijā vēl daudz iespējamību un daudz darba, lai tā sasniegtu tos kultūras un labklājības kalngalus, kuŗus tai nozīmējis mūsu tautas Vadonis. Tad jūs nepieskaitīs tai inteliģencei, kas pavairo inteliģento bezdarbnieku skaitu, un tad mums nebūs speciālistu un piemērotu un spējīgu darbinieku trūkums. Jūs būsit arī attaisnojuši tos upurējus, kuŗus mūsu valsts ziedo jūsu izglītībai un audzināšanai un būsit attaisnojuši Valsts prezidenta dāvāto uzticību un lielo labvēlību mūsu universitātei un mūsu studējošai jaunatnei. Par nožēlošanu, universitātes mācības spēki tieši tikai mazā mērā var ņemt dalību jūsu audzināšanā **sabiedriskam darbam**, jūsu fizisko spēju izkopšanā un jūsu ievadīšanā mākslas pasaulē.

Bet neaizmirstiēt, ka visi minētie gara un ķermeņa vingrinājumi ir mūsu laikmeta inteliģentam cilvēkam tikpat nepieciešami kā speciālā aroda izglītība.

Šeit jums lielu palīdzību var sniegt mūsu daudzās studentu organizācijas, kas spraudušas sev augstus un cēlus mērķus. Izvēlaties tās pēc saviem ieskaļiem un cenšaties pieslēties izvēlētajās organizācijas vispozitīvākiem biedriem, kas arī patiesi un pēc labākās sirdsapziņas grib sprauštos cēlos mērķus sasniegt.

Studentu organizācijas jums var palīdzēt izaudzināt sevi sabiedriskam darbam, attīstot savu locekļu starpā sabiedrisko domu, ieaudzīnāt goda prātu un nogludināt raksturu. Jūsu organizācija mācīs jūs ar iecietību izturēties pret katru godīgu pārliecību un rādīs jums ceļu labai sadarbībai ar citām organizācijām un to locekļiem.

Neaizmirstiēt tomēr nekad ņeturēt pareizo līdzsvaru starp laiku un līdzekļiem, ko jūs ziedojat savām studijām un jūsu organizācijai. Nostādiēt arvien pirmā vietā jūsu studijas, kas ir jūsu galvenais uzdevums, un atceraties, ka katrs semestris, ko jūs universitātē pavadīsiet vairāk kā vajadzīgs, prasa lielus līdzekļus no valsts un no jūsu vecākiem. Es zinu daudz gadījumu, kad jaunības aizrautībā organizāciju dzīvei nesamērīgi daudz ziedotais laiks ir traucējis studiju beigšanu. Es zinu arī gadījumus, kad universitātes kursu beigūše, atcerēdamies dažus universitātē nelietderīgi pavadītos gadus, talsa

pārmetumus sev un savām organizācijām — un ne reti ne bez pamata. Tāpēc jāpriecājas, ka studentu organizācijas beidzamā laikā to arī ņem vērā un, uzlikdamas saviem locekļiem dažādu pienākumus, **seko arī viņu sekmēm universitātes darbā.**

Ja tomēr jūsu izvēlētais organizācijas iekārta sakarā ar jūsu rakstura īpatnībām traucē jūsu tiešo un galveno uzdevumu sekmīgi studēt, tad labāk izvēlaties citu organizāciju vai palieciēt pilnīgi ārpus organizācijām. Nekad neaizmirstiēt, ka mēs dzīvojam jaunā laikmetā, un šis laikmets uzstāda kā studentam, tā arī absolventam jaunas prasības. Universitāte prasa no jums, lai jūs būtu labi akadēmiski pilsoņi un lai jūsu uzvešanās un darbi būtu tādi, ka tie godu dara jums un arī universitātei.

Universitāte prasa no jums, lai jūs būtu labi un priekšzīmīgi valsts pilsoņi un nekad neaizmirstu to lielo atbalstu, ko jums sniedz mūsu valsts, lai dotu jums augstāko izglītību. Mūsu tautas Vadonis un mūsu universitātes goda biedrs Dr. Kūrlis Ulmanis teica priekš dažām dienām mūsu studējošās jaunatnes pārstāvjiem šādus zīmīgus vārdus: „Sevišķi pateicos par to, ka arī jūs šinī stundā atkal esat pie manis atnākuši, apliecināt no jauna savu uzticību, ka, atjaunojot atkal solījumu, jūs ar savām jūtām un visu jaunatnes sajūsmu, ar visu jaunatnes idealismu kalposit tautai, kalposit valstij. Šī sajūsma dod lielu drošību un mierinājumu tiem, kuŗiem liktens ir pavēlējis vadīt valsts un tautas nodrošināšanas darbus. Varu justies drošs tal apziņā, ka mūsu jaunatnē ir sajūsma un idealisms, ka

mūsu jaunatnē ir uzticība augstajiem ideāļiem, un ka šī jaunatne aug tā, lai būtu allaž gatava kalpot un sevi upurēt tautas un valsts labā.“

Šie skaļstie vārdi rāda jums jūsu uzdevumus un uzliek jums lielus pienākumus. cenšties ar savu darbu un dzīvi attaisnot uz jums liktās cerības.

Ja ikviens no jums no visas sirds solās sekmēt mūsu tautas Vadoņa nosprausto mērķu sasniegšanu un solās sekot mūsu alma mater šīs dienas aicinājumam, tad ar lielu prieku apsveicu jūs Latvijas universitātes vārdā kā pilntiesīgus akadēmiskās saimes locekļus un novēlu jums, mīļie kommlitoņi, vislabākās sekmes jūsu darbā un dzīvē.

Un ja jums kādreiz dzīves krustceļos būtu grūti izšķirties pa kuŗu ceļu iet, tad atceraties savu šīs dienas studenta solījumu, un jūsu gaitas būs pareizas un prieka pilnas. Uz to lai Dievs jums palīdz!